

Sygn. akt: III U 760/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2013 r. w Ostrołęce

sprawy z odwołania A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 11.09.2012r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. P. prawo do emerytury począwszy od dnia 14.09.2012r.;
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz A. P. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sygn. akt III U 760/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11.09.2012r. Zakład ubezpieczeń Społecznych oddział w P. odmówił A. P. prawa do emerytury.

A. P. wniósł odwołanie od tej decyzji. W odwołaniu twierdził, że na dzień 01.01.1999r. przepracował 16 lat i 2 miesiące w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu pracy uprawniających go do wcześniejszej emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że odwołujący nie spełnia wszystkich warunków do przyznania wcześniejszej emerytury na podstawie art.184 ustawy z dnia z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż pomimo osiągnięcia wymaganego wieku

emerytalnego 60 lat i legitymowania się ponad 25-letnim ogólnym stażem pracy, nie posiada wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

A. P. od dnia 18.12.2001r. do dnia 13.09.2012r. pobierał zasiłek przedemerytalny. W dniu 17.08.2012r. złożył wniosek w oddziale ZUS o przyznanie emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Po zapoznaniu i analizie przedstawionej przez odwołującego dokumentacji ZUS ustalił, że zgromadził on na dzień 01.01.1999r. staż 30 lat i 20 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego oraz nie pozostaje w stosunku pracy, jednak nie przepracował 15 lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

A. P. urodził się dnia (...) Zatem podstawą ubiegania się przez niego o prawo do emerytury jest **art.184** ustawy o **emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń** (tekst jedn. Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz.1227 ze zm.) w zw. z **§4** rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. **w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze** (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po 31.12.1948r., jeżeli:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego lub złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa,
- w dniu 01.01.1999r. udowodnił 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Nadto osoby ubiegające się o prawo do emerytury przed dniem 01.01.2013r. – musiały także rozwiązać stosunek pracy.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy odwołujący zgromadził 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w szczególności czy pracował w szczególnych warunkach w (...).

Na potwierdzenie okoliczności pracy w spornym okresie odwołujący przedstawił świadectwo pracy, z którego wynika, że w okresie od dnia 01.09.1970 do dnia 30.08.1975r. pracował w Kombinacie (...) na stanowisku ślusarz, a następnie od dnia 01.09.1986r. do dnia 30.09.1996r. wykonywał pracę ślusarz- montażysta w (...), który był następcą prawnym Kombinat (...) A. P. złożył także świadectwo pracy, z którego wynika, że w okresie od dnia 01.10.1996r. do dnia 30.04.2001r. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. na stanowisku ślusarz montażysta.

ZUS nie uznał jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia od dnia 01.07.1970r. do dnia 18.05.1974r. i od dnia 01.09.1986r. do dnia 30.09.1996r. w (...) sp. z o.o., ponieważ w nadesłanym świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 01.06.2001r. nie podano punktu z zarządzenia resortowego. Ponadto ZUS stwierdził, że stanowisko pracy: ślusarz-montażysta jest stanowiskiem podwójnym oraz nie odpowiada żadnemu z podanych stanowisk wykazanych w Wykazie A, dziale XIV, poz. 18 załącznika do Zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985r. Ponadto ZUS nie uznał za prace w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia od dnia 01.10.1996r. do dnia 31.12.1998r. w (...) sp. z o.o. ponieważ w nadesłanym świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 30.04.2001r. nie podano punktu z zarządzenia resortowego. Ponadto stanowisko pracy: ślusarz-montażysta jest stanowiskiem podwójnym oraz nie odpowiada żadnemu ze stanowisk wykazanych w Wykazie A dziale XIV poz. 18 załącznika do zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985r.

Sąd w celu ustalenia rzeczywistego charakteru pracy odwołującego w spornych okresach dopuścił dowód z zeznań świadków oraz odwołującego w charakterze strony, dopuścił dowód z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, a nadto dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bhp.

Świadkowie J. D. (1) (k.30), Z. G. (k.30-31) oraz S. Z. (k. 43-44) zgodnie zeznali, że praca odwołującego polegała na montażu koparek. W trakcie tych czynności odwołujący zajmował się szlifowaniem części, które następnie montował. Szlifowanie wykonywane było przy pomocy szlifierki pneumatycznej, natomiast po oczyszczeniu wymaganych elementów łączył je za pomocą klucza pneumatycznego po uprzednim wywierceniu i nagwintowaniu otworów przy użyciu wiertarek pneumatycznych i gwintownic. Proces montażu części wykonywany był przy użyciu kluczy pneumatycznych. Wszystkie urządzenia, którymi pracował odwołujący, były napędzane pneumatycznie i każde powodowało silne wibracje. Świadkowie potwierdzili, że odwołujący otrzymywał dodatkowe posiłki regeneracyjne oraz produkty mleczne ze względu na prace w warunkach szkodliwych.

Zeznania świadków w pełni zgadzają się z zeznaniami odwołującego. A. P. zeznał, że w okresie gdy był zatrudniony w Wydziale Mechanicznym, pracował przy użyciu szlifierek kątowych: elektryczną i pneumatyczną, za pomocą których szlifował części i podzespoły ze spawów. Następnie po 1986r. ponownie zatrudnił się w tej samej firmie i przez cały okres pracy zajmował się montażem koparek i koparko-ładowarek, a w szczególności łączeniem i przygotowaniem poszczególnych jej elementów. W tym celu musiał oczyszczać poszczególne elementy za pomocą szlifierki i wykonać otwory oraz nagwintować je przy pomocy wiertarki wibracyjnej, a następnie połączyć części za pomocą klucza pneumatycznego. Odwołujący zeznał, że w pewnym okresie został oddelegowany do grupy rezerwowej ślusarsko-spalowniczej jednak nie wpłynęło to w żaden sposób na charakter wykonywanych czynności w zakładzie, a jedynie na miejsce wykonywania pracy. Ponadto potwierdził, że w trakcie pracy w w/w zakładach otrzymywał dodatkowe posiłki w postaci zup i mleka za prace w warunkach szkodliwych.

W celu ustalenia, czy odwołujący w spornym okresie pracował w szczególnych warunkach, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Biegły sądowy J. D. (2) w swojej opinii (k.51- 67) uznał, że w spornym okresie odwołujący nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zdaniem biegłego wskazane w świadectwach pracy odwołującego stanowiska ślusarza, ślusarza-montażysty i montażyście nie odpowiadają pracom wymienionym w poz. 18, działu XIV, wykazu A stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Do tak brzmiącej opinii zastrzeżenia złożył odwołujący. Zarzucił biegłemu, że dokonał abstrakcyjnej oceny charakteru pracy na stanowisku ślusarza i montażyście w oderwaniu od rzeczywistego charakteru zadań wykonywanych przez A. P., uznając, że wykonywał on jedynie prace przypisane konkretnemu stanowisku, a nie - jak to miało miejsce w niniejszym przypadku - prace związane z użyciem urządzeń wibracyjnych i pneumatycznych. Ponadto biegły kierował się jedynie nazewnictwem danego stanowiska pracy, które jest zupełnie nieprzydatne do wyjaśnienia faktycznej pracy odwołującego.

Odwołujący wniósł o uzupełnienie opinii biegłego poprzez odpowiedź: czy szlifierka kąтова, pneumatyczna, wiertarka, klucz i młot pneumatyczny są urządzeniami wibracyjnymi lub udarowymi oraz jakiego rodzaju urządzenia są urządzeniami wibracyjnymi i udarowymi w rozumieniu przepisów działu XIV pkt 18 wykazu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r.

Sąd z uwagi na to, że biegły J. D. (2) swą ocenę charakteru pracy odwołującego odnosił jedynie do nazewnictwa jego stanowiska a nie do rzeczywistości wykonywanych czynności, uznał, że konieczne jest zasięgnięcie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu bhp.

Biegła I. M. uznała, że praca odwołującego w przy użyciu urządzeń pneumatycznych jak i wibracyjnych była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach wymienioną w w/w rozporządzeniu w wykazie A, dziale XIV, poz. 18 i polegała na obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych. Natomiast w zarządzeniu Nr 3 Ministra

Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30.03.1985r. stanowisko to wymienione jest w wykazie A, dziale XIV, poz. 18, pkt. 9 tj. szlifierz szlifierkami pneumatycznymi.

W ocenie biegłej praca odwołującego, ze względu na konieczność używania podczas montażu koparek wibracyjnych narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym oraz pneumatycznym oraz związana z tym praca związana ze szlifowaniem przy pomocy szlifierki (w okresie od 01.07.1970r. do 18.05.1974r.) odpowiadały pracy, o której mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 18 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. Biegła przyznała, że odwołujący nie był zatrudniony na stanowisku wymienionym w wykazie A dziale XIV poz. 18 pkt 9 Zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30.03.1985r. Jednak jego rzeczywista praca polegała na obsłudze narzędzi wibracyjnych tj. wiertarki, szlifierki kątowej i pneumatycznej, klucza pneumatycznego. W zarządzeniu Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego nie zostały wymienione wszystkie stanowiska przy obsłudze narzędzi wibracyjnych np. przy obsłudze kluczy pneumatycznych, wiertarek, jednak wykonywana przez odwołującego praca została wymieniona w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 7.02.1983r. Biegła zwróciła ponadto uwagę na §8 ust. 1 uchwały nr 122 Rady Ministrów z 17.08.1987r. w sprawie zasad kształtowania w układach zbiorowych pracy wynagrodzeń oraz innych świadczeń i uprawnień związanych z pracą w latach 1987-1990 (M.P. Nr 26, poz. 206) po porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzynarodową Zarządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15.04.1988r. określono stopnie szkodliwości dla zdrowia. Do drugiego stopnia szkodliwości dla zdrowia określono w §3 pkt 5 pracę w warunkach narażenia na działanie miejscowej wibracji, np. używanie ręcznych narzędzi pneumatycznych. Odwołujący w okresie zatrudnienia narażony był na szkodliwe działanie drgań przez kończyny górne oraz hałas, który podczas obsługi szlifierki pneumatycznej jest na poziomie do 134 dB, a w przypadku wiertarki do 104 dB. Przyjmując takie ustalenia, okresy pracy odwołującego przy użyciu urządzeń pneumatycznych jak i wibracyjnych należy traktować jako prace w warunkach szczególnych (k.86-98).

Zarzuty do powyższej opinii wniósł organ rentowy. Zdaniem organu za bezsporne należy uznać, że odwołujący pracował na stanowisku ślusarza oraz ślusarza montażysty, a ustalenia biegłej jakoby praca ubezpieczonego wykonywana była wyłącznie przy użyciu urządzeń wibracyjnych i udarowych budzi tylko zdziwienie. Zdaniem ZUS praca przy montażu koparek jest wykonywana za pomocą zwykłych narzędzi, urządzenia, którymi posługiwał się odwołujący, nie są i nie mogą być traktowane jako urządzenia wibracyjne lub udarowe. Jednostkowe używanie urządzeń wibracyjnych przez odwołującego w żaden sposób nie może być potraktowane jako praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ wskazał, że praca odwołującego przy użyciu szlifierki ręcznej nie może być potraktowana jako praca przy użyciu szlifierki pneumatycznej, a jedynie taki rodzaj urządzeń jest wymieniony w przepisach resortowych. ZUS podniósł, że opinia biegłej I. M. jest niewiarygodna i nie może stanowić rzetelnego dowodu w sprawie. ZUS wnosił wobec powyższego o pominięcie opinii tej biegłej sądowej i oparcie się w sprawie na opinii biegłego sądowego J. D. (2), gdyż jego opinia jest poprawnie sporządzona i może stanowić dowód w sprawie. W przypadku braku zgody Sądu na powyższą konkluzję organ wniósł o powołanie kolejnego biegłego z zakresu BHP i przeprowadzenie dowodu z sporządzonej przez niego opinii.

Sąd na podstawie art.217§3 kpc oddalił wnioski dowodowe organu rentowego, uznając, że sporne okoliczności zostały dostatecznie wyjaśnione.

Zdaniem Sądu opinia biegłej I. M. jest kompletna i zupełna, oparta na całokształcie zebranego materiału dowodnego i jako taka może być podstawą orzekania. Zarzuty organu dotyczące opinii biegłej są skierowane przeciw ustaleniom faktycznych czynności, jakie wykonywał odwołujący. Sąd, analizując obie sporządzone opinie, doszedł do przekonania, że nie może oprzeć swej oceny na opinii biegłego J. D. (2). Biegły ten oparł się jedynie nazewnictwie stanowiska pracy odwołującego, a w zupełności pominął charakter rzeczywiście wykonywanych przez niego prac. Biegły nie odniósł się do tego, czy urządzenia, którymi pracował odwołujący, są urządzeniami wibracyjnymi lub udarowymi. Tym samym w oparciu o tę opinię, nie można dokonać oceny, czy praca odwołującego w spornych okresach była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach.

Natomiast biegła I. M. w swojej opinii odniosła się już do realnego charakteru czynności wykonywanych przez A. P. i uznała, że mimo braku wskazania stanowiska pracy odwołującego w przepisach resortowych, charakter jego

pracy odpowiada pracy w warunkach szczególnych jako praca przy obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych.

Sąd w całości podziela opinię biegłej I. M.. Biegła oparła swoje ustalenia na rzeczywistych czynnościach, które wykonywał odwołujący, a nie na nazewnictwie jego stanowiska. Nadto Sąd miał na uwadze, że biegła I. M., sporządzając swą opinię, dysponowała oceną dokonaną przez biegłego J. D. (2), jednak jej ocena była odmienna, co zdaniem Sądu oznacza, że biegła dokonała rzetelnej, samodzielnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Ustalenia biegłej są oparte na całości zgromadzonego materiału dowodowego, są spójne i logiczne. Sąd doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie nie zachodzi potrzeba dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłego z zakresu bhp. Wprawdzie obie sporządzone opinie prowadzą do odmiennych wniosków, lecz należy podkreślić, że Sąd nie jest związany opinią biegłego i ma obowiązek ocenić ją na podstawie art.233 kpc. Przy czym swoistość tej oceny polega na tym, że Sąd dokonuje oceny wartości rozumowania zawartego w opinii i jej uzasadnieniu. Biegły J. D. (2) dokonał oceny abstrakcyjnego stanowiska ślusarza pod względem, czy jest to praca w szczególnych warunkach, a nie wziął pod uwagę specyfiki pracy odwołującego w tym konkretnym zakładzie pracy. Zdaniem Sądu opinia wydana w oparciu o takie założenie nie może być podstawą orzekania, albowiem Sąd nie dokonuje oceny abstrakcyjnego stanowiska, ale bierze pod uwagę rzeczywiście wykonywane czynności przez odwołującego. Tymczasem biegła I. M. szczegółowo uzasadniła swe stanowisko, by uzasadnić dlaczego pracę odwołującego w spornych okresach uznała za wykonywaną w szczególnych warunkach. Tok rozumowania biegłej nie nasuwa zdaniem Sądu żadnych wątpliwości, a jej bogata wiedza zaprezentowana w opinii, pozwala na oparcie się na jej ocenie.

Sąd w zupełności podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22.04.2011r. (I UK 351/10), że wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Taki wykaz resortowy ułatwia identyfikację określonego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach, w szczególności, jeśli w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia nie wymienia się konkretnych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym.

Mając to na uwadze, Sąd uznał okresy pracy odwołującego od dnia 01.07.1970r. do dnia 18.05.1974r. oraz od dnia 01.09.1986r. do dnia 30.09.1996r. i od dnia 01.10.1996r. do dnia 31.12.1998r. za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach. Praca odwołującego w tych okresach polegała na obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych i wymieniona jest w wykazie A, dziale XIV, poz. 18 w/w rozporządzenia. Okres ten wynosi **16 lat, 2 miesiące i 18 dni**.

Podkreślić w tym miejscu należy, że biegła w swej opinii nie uwzględniła okresu zwolnienia lekarskiego przy wyliczeniu okresu pracy w szczególnych warunkach. Tymczasem Sąd doszedł do przekonania, że okresy, za które A. P. otrzymał po dniu 14.11.1991r. wynagrodzenie za czas choroby, a które przypadają w okresie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, należy zaliczyć do okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Sąd kierował się w tym zakresie wykładnią art.184 w/w ustawy dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23.04.2010r., zgodnie z którą wykazanie w dniu 1 stycznia 1999r. określonego w art. 184 w/w ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004r. (II UK 313/09). Taka interpretacja wynika z faktu, że ustawodawca w art.184 w/w ustawy utrzymał sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym. Przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art.184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999r. określonego w art.184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd uznał, że A. P. spełnia wszystkie wymagane prawem warunki uprawniające go do otrzymania prawa do emerytury. Sąd przyznał odwołującemu prawo do emerytury, poczynając od dnia (...) czyli od ukończenia przez niego 60 lat, stosując art.129 ust.1 w/w ustawy.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na mocy **art.477¹⁴§2 kpc.**

Stosownie do treści art.118 ust.1 a w/w ustawy – Sąd, orzekając o prawie do emerytury, ma obowiązek stwierdzenia, czy organ rentowy ponosi lub nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i przyznanie tego prawa na etapie postępowania administracyjnego. Sąd uznał, że w przedmiotowej sprawie ZUS nie ponosi takiej odpowiedzialności. Dopiero bowiem przeprowadzenie szerszego postępowania przed Sądem, w tym dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu bhp, umożliwiło stwierdzenie, że w spornym okresie odwołujący pracował w szczególnych warunkach.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art.98 §1 i 3 kpc w zw. z §12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielanej z urzędu (tekst jedn.Dz.U. z 2013r., poz. 461).